

RECENSIONES

Klaus ZECHIEL-ECKES, *Die Erste Dekretale. Der Brief Papst Siricius' an Bischof Himerius von Tarragona von Jahr 385 (JK 255). Aus dem Nachlass mit Ergänzungen von Detlev JASPER* (Monumenta Germaniae Historica. Studien und Texte, BD 55), Hannover, Hansche Buchhandlung 2013, XIV i 136 pp.

La senyora ZECHIEL-ECKES (Annette) ens informa en la breu presentació que el seu marit, després d'haver treballat dues dècades (les del 1990 i del 2000) en el tema, hauria mort el 2009 i que d'entre el treball preparatori de la futura tesi doctoral se n'han pogut aprofitar algunes de les pàgines, entre les quals hi havia el text en edició crítica de la resposta del papa Sirici a la consulta feta al seu predecessor pel metropolità Himeri de Tarragona, en la qual podem gairebé veure directament amb els propis ulls les modificacions que només uns quaranta o cinquanta anys de pau (els posteriors a l'Edicte de Milà del 313) havien introduït, i no pas en sentit positiu, en els aspectes més estructurals de les comunitats cristianes, situació que els responsables de les dites comunitats haurien considerat que havien d'assenyalar amb línies vermelles que no es podien saltar o explicitant les condicions sota les quals les excepcions serien acceptables. En aquest sentit, el fet que es tracti de la 'primera' decretal, detall ben subratllat en el títol, ens obliga a pensar que el gènere literari 'decretal', si d'una banda responia a la vida de les comunitats cristianes durant aquell segle que va dels anys de les darreres persecucions oficials als de l'Església imperial, quan ja s'havien començat de fer sentir les heretgies, començant per l'arriana, de l'altra la legislació mitjançant lletres papals s'hauria anat imposant de forma tan ecumènica en la vida de l'Església, sobretot en l'Occidental, que al cap de mil anys, en ple segle XIV, les 'Decretals' s'haurien incorporat com a part substantiva, gairebé principal, de l'ensenyament universitari i haurien creat la turbamulta tant dels mestres com dels estudiants i dels professionals del dret canònic, que haurien imposat a l'Església de la Baixa Edat Mitjana llur forma de viure, de veure i de pensar. Les prescripcions sobre les noves formes de capteniment cristià entre els fidels i les relatives a les exigències prèvies per a formar part de la jerarquia es poden veure en aquestes pàgines del text de la Primera Decretal, com a formes vitals generades per una determinada comunitat cristiana i com a resposta dels qui, responsables de les comunitats, procuraven de mantenir les noves formes de vitalitat dins pautes que no desfiguressin la pràctica de la vida comunitària. L'edició del text de la primera decretal és completada amb vocabulari de tots els seus mots (123-131) i amb un altre d'antropònims i de coses (132-136). La bibliografia es troba a les pàgines IX-XIII. El treball de Zechiel-Ekkes s'hauria de poder completar amb el de Christian HORNING, *Directa ad decessorem. Ein kirchenpolitisch -philologisch Kommentar zur ersten Dekretale des Siricius von Rom* (Jahrbuch für Antike und Christentum. Ergänzungsband. Kleine Reihe, 8), Münster 2011.

Zechiel-Ekkes comença la seva exposició recordant que una decretal i una lletra normal només es diferenciaven pel fet que la primera tenia valor jurídic, valor que equivalia al que hom donava a les decisions sinodals fins als segle V-VI: algunes de les decisions de la de Sirici haurien estat assumides pel sínode de Telepte, del 418, i es trobarien en primitives col·leccions de decretals fins a les d'entorn de l'any 600. I entre les pàgines 11-23 trobem el repàs de les més de trenta edicions, en les quals la lletra de Sirici a Himeri hauria estat reproduïda, edicions que, però, no tenen cap importància a l'hora de reconstruir el text original, car el de totes depenia del de Dionísius Exiguus i, doncs, no permeten de passar a estrats més primitius d'autenticitat. Encara que no destaquï entre les col·leccions contemporànies, hem de subratllar el treball d'un valencià, Francesc Jover, que publicà la seva col·lecció a París el 1555 (15); només alguns anys després, el text de Sirici resultaria fixat per a les edicions posteriors per la del cartoixà

Laurentius Surius, de Colònia, 1567 (17), alguna de les quals fou acollida en la patrologia llatina de Jean Paul MIGNÉ (23).

Les pàgines 24-72 ressegueixen la transmissió del text de la dita *Decretal*, conservada en quaranta-dos manuscrits de les principals biblioteques d'Europa, pertanyents a una vintena de col·leccions canòniques antigues, que els autors redueixen a quatre. Som informats que el text d'aquesta edició és el de Quesnel (24-28) i que en el cas d'opcions particulars en les grafies, aquestes són les ofertes per Dionís l'Exigu (74-75).

Troblem en la bibliografia l'estudi d'un català, a les nostres altures segurament oblidat: Joan (Jean) TERRÉ, *Les sources de la législation ecclésiastique dans la province Tarraconaise depuis les origines jusqu'au Décret de Gratien* (Positions des Thèses de l'École Nationale des Chartes), París 1927. Fou bibliotecari de l'Institut Catholique de París almenys fins a la Segona Guerra Mundial 1939-1945.

El punt final és l'enhonorabona als autors, sobretot als ja traspassats, pel treball posat a recordar un text, la importància històrica del qual és invers a la seva brevetat.

Josep Perarnau

Miquel dels Sants GROS I PUJOL, *La biblioteca Episcopal de Vic. Un patrimoni bibliogràfic d'onze segles*, Vic, Biblioteca Episcopal i Patronat d'Estudis Osonencs 2006, 159 pp.

Contra allò que és norma en aquestes pàgines, davant aquest llibre i tot allò que significa —i significa no gens menys que la Biblioteca Episcopal de Vic en tota la seva realitat, que ha concentrat i conservat l'herència bibliogràfica d'onze segles, segurament com cap altra institució de Catalunya, totes posteriors— hom se sent fortíssimament temptat a deixar l'objectivitat, a la qual hom s'acostuma a atendre en aquesta secció, i llençar-se, ja de bell començament, a una espècie de *Te Deum* o a un càntic ditiràmbic pel fet que l'amic Miquel dels Sants Gros ens ha posat a les mans una autèntica joia, per la qual cal donar-li la més sentida i inabastable enhonorabona. De debò, grans MERCÈS!!!

Vulguis, no vulguis, aquest llibre et porta a recordar una lectura recent, la de les lletres, amb les quals el dr. Eduard Junyent, bibliotecari de l'Episcopal de Vic en els moments immediatament posteriors al 18 de juliol del 1936, informava el seu bisbe d'aquells moments en què el 21 de juliol visqué esfereït la possibilitat que la biblioteca fos totalment destruïda, perquè el foc s'havia ensenyorit de la catedral, “era una foguera immensa que arribava fins al sostre...”; i aquesta, sortint per les finestres, “es propagà a la teulada, que està en gran part cremada”; sorrosament, però, al claustre ja no hi arribà ni el foc ni el consegüent saqueig, de manera que “tots els arxius, Capitular, Cúria fumada, etc., estan tots íntegres, com el Museu i Biblioteca...” (AUSA, XXII (2006), 481-482). Gràcies a Déu, doncs, aquell dia la Biblioteca Episcopal de Vic se salvà i ara ens podem passejar pel llibre del dr. Gros, amb la certesa que aquell bé de Déu no fou consumit pel foc, ans el seguim tenint a l'abast de la mà.

Segurament n'hi hagué un altre de foc, que no deixà res d'allò que trobà: el que els invasors musulmans calaren a tot allò, que, com a biblioteca de l'església de Vic o com a civilització de la terra, trobaren anterior al segle IX i explica que no s'hagi conservat res copiat abans del 880. En aquest sentit, la biblioteca de l'església de Vic és com una fotografia de la vida de Catalunya: resorgeix i es manté en continuïtat des de la reconquesta carolíngia. Fins i tot trobem en el llibre del dr. Gros el recordatori de la vinculació de Vic a la metròpoli de Narbona, a través de la qual es revifa en el possible lector la memòria que els primers passos de la Catalunya naixent es donaren a partir de l'empelt amb la florida carolíngia i amb un cert regust de contraposició a Feliu d'Urgell, contraposició que Narbona s'afanyà a fer valdre quan, restablerta l'església metropolitana de Tarragona, la metròpoli occitana estava a punt d'assistir impotent al reempelt del bisbat de Vic en el cristianisme tarragoní amarat de martiri, i caldria